

Висновок

**фахового наукового семінару з філологічних спеціальностей
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка про наукову та практичну цінність дисертації
«Фемінативи у функціонально-стильових сферах української
літературної мови: норма і перспективи» Шермет Анни Віталіївни,
здобувача наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 035 Філологія**

1. Актуальність теми дисертації зумовлена тим, що нині збільшується кількість фемінних новотворів, стильовий статус фемінативів поступово виходить за межі розмовно-побутової лексики. Роль фемінативів у сучасному процесі національно-мовної самоідентифікації сприяє відмежуванню від панівного впливу російської мовної спадщини та долученню української мови до глобального процесу мовотворення, який є вербальним дзеркалом динамічних процесів сучасного світу. Послугування фемінативами унааявлене прагненням до подолання гендерної асиметрії, провадженням чутливої мовної політики, скерованої на популяризацію українського словотвору.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідницьких робіт Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Тему дисертації затвердила вчена рада Університету Григорія Сковороди в Переяславі (протокол № 4 від 24 листопада 2018 р.), вчена рада Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол №12 від 19 жовтня 2023 р.) та Наукова координаційна рада «Українська мова» Інституту української мови Національної академії наук України (протокол № 86 від 22 грудня 2018 р.).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Усі наукові результати, викладені в дисертації, одержані здобувачем самостійно.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій

Наукові положення та висновки дисертації є обґрунтованими і достовірними, достатньо аргументованими, логічними й переконливими. Належний фаховий рівень роботи забезпечено відповідною теоретико-методологічною основою, джерельною базою, поєднанням загальнонаукових та лінгвістичних методів дослідження.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

У *Вступі* обґрунтовано актуальність теми, ступінь наукового опрацювання проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи проведення дослідження, окреслено джерела фактичного матеріалу, вказано теоретичне та практичне значення роботи, апробацію її результатів, розкрито особистий внесок здобувача, показано структуру дисертації.

У першому розділі «*Фемінативи як об'єкт дослідження в сучасній українській лінгвістиці*» проаналізовано лінгвістичну аспектологію вітчизняних досліджень фемінативів; розглянуто дискурсивний підхід до вивчення фемінативів в українському мовознавстві; подано класифікацію фемінативів у роботах українських дослідників фемінної лексики та зауважено на динамічних процесах у функціональних стилях сучасної української мови.

У другому розділі «*Фемінативи в писемних стилях української мови*» представлена лексика на позначення осіб жіночої статі в публіцистичному, офіційно-діловому, науковому та художньому стилях.

У третьому розділі «Фемінативи в розмовному стилі української мови» проаналізовано функціонування фемінної лексики в текстах розмовного стилю.

Принципових зауважень до загальнотеоретичних положень дисертації немає. Висловлюємо загальну позитивну оцінку дослідження. Праця відзначається новизною та актуальністю, має важливе практичне значення, поглиблює загальні теоретичні засади лінгвостилістичних студій.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

Основні положення дисертації висвітлені в 10 наукових публікаціях, з яких: 6 статей у фахових наукових виданнях України, 3 тези доповідей у матеріалах конференцій, 2 статті, які додатково відображають наукові результати дослідження.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. **Шермет А. В.** Фемінативи в мовній картині світу українців (на матеріалі мови інтернет-видань). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених* Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [ред.-упорядн. М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Т. 5. С.65–70.

2. **Шермет А. В.** Стильові особливості вживання фемінативів в українських перекладах англomовних художніх творів (на матеріалі перекладів творів Дж. Р. Р. Мартіна). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Т. 32 (71). №1 2021. Ч. 1. С. 116–120.

3. **Шермет А. В.** «Актуальні тенденції функціонування фемінної лексики в текстах офіційно-ділового стилю української мови (20-ті роки ХХІ ст.)». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія:

Германістика та міжкультурна комунікація = Scientific bulletin of Kherson State University. Series: Germanic studies and intercultural communication / Херсон. держ. ун-т, Ф-т перекладознавства. Херсон: Гельветика, 2021. Вип. 2. С. 72–76.

4. **Шеремет А. В.** Локальні фемінні прізвиська у Середньонадніпрянському говорі української мови. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Т. 33 (72). № 4. 2022 Ч. 1. С. 93–98.

5. **Шеремет А. В.** Фемінативи в класифікаціях українських мовознавців. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Мовознавство. Вип. 12, 2018. С. 53–58.

*Опубліковані праці апробаційного характеру
(тези доповідей у матеріалах конференцій)*

6. **Шеремет А. В.** Фемінні назви магічних істот у художній мові «Знаки карпатської магії» Г. Бердник та «Як я ‘му жити на полонині» Л.-П. Стринадюк. *Матеріали конференції «Мова та культура: сучасні аспекти співвідношення»* (27-28 листопада 2020, Одеса). С. 34–36.

7. **Шеремет А. В.** Фемінна лексика на позначення нехристиянських конфесій у мові онлайн-ЗМІ». *Матеріали конференції «Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених – 2020»* (01–04 грудня 2021 р., Харків). С. 417.

8. **Шеремет А. В.** Лексика на позначення осіб жіночої статі в уснорозмовних стилях української мови. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Філологічні науки на перехресті культур і цивілізацій: актуальні питання»*. (17–18 вересня 2021 р., Київ). Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. С. 16–19.

*Опубліковані праці, які додатково відображають наукові
результати дисертації*

9. **Шеремет А. В.** Фемінативи в заголовках інтернет-новин. *Соціум. Документ. Комунікація. Серія : Філологічні науки : зб. наук. ст. / Держ. вищ. навч. закл. «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», Каф. документознавства; редкол.: М. І. Навальна, О. Б. Скляренко, О. Д. Ісайкіна [та ін.]. Переяслав-Хмельницький, 2018. Вип. 6. С. 74–91.*

10. **Anna Sheremet.** Feminitives as lexical material for study Ukrainian language by international students. *Norwegian journal of development of the international science.* №49/2020. P. 50–51.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи висвітлено в доповідях на науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня:

– міжнародних: «І Міжнародні Кронеберзькі читання «Античність-класика-сучасність» (23 лютого 2018, Харків) (доповідь «Функціонування фемінативів у сучасному медійному дискурсі»)); «ІІ Міжнародні Кронеберзькі читання «Античність-класика-сучасність» (3–4 жовтня 2019, Харків) (доповідь «Фемінативи у мові української інтернет-спільноти»);

– всеукраїнських: «Фемінна лексика на позначення військових професій у мові українських медіа 2018–2019 рр.» – матеріали конференції «Мова як світ світів. Граматика і поетика текстових структур» (3–4 листопада 2019, Київ, Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка);

– науково-методичних семінарах української мови Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (2023 – 2024 рр.).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

У роботі вперше в українському мовознавстві детально проаналізовано фемінативи з позиції стильової динаміки сучасної української мови початку ХХІ ст. У науковій студії визначено роль фемінативів як мовного інструменту впровадження гендерночутливої мови у публіцистичному, науковому та офіційно-діловому стилі. Окреслено вербалізацію фемінною лексикою зміни в етнолінгвістичній категорії концепту «жінка» в українській мові. Простежено тенденцію до накопичення фемінної лексики в текстах публіцистичного та розмовного стилю української мови, що слугує досягненню стильових завдань. Виокремлено тенденцію до подальшого збільшення кількості, з одного боку, іншомовних запозичень серед агентивної лексики, у тому числі в публіцистичному стилі, а з іншого боку – зростання фемінізації такої лексики як способу її засвоєння українською літературною мовою. З'ясовано, що використання паралельних форм фемінної лексики в різних стилях є виявом мовної гри та несе потенційну небезпеку «розхитування» мовної норми.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані

Результати роботи полягають у тому, що отримані результати вказують на новітні тенденції функціонування фемінної лексики в стильовій системі української мови, визначають стильовий статус фемінних новотворів, збагачують українську лінгвістику новими спостереженнями щодо вживання фемінативів, демонструють механізми впливу мовного дискурсивного середовища на систему стилів, поповнюють теоретичну базу лексикології, лексикографії, етнолінгвістики, дискурсивної лінгвістики, психолінгвістики та лінгвогендерології.

Дисертаційне дослідження складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел трьох додатків (на 54 сторінках). Загальний обсяг дисертації складає 335

сторінок друкованого тексту, основний зміст викладено на 215 сторінках. Робота містить 9 діаграм.

Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

10. Відомості про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності

Дисертаційну роботу Шеремет А. В. «Фемінативи у функціонально-стильових сферах української літературної мови: норма і перспективи» 21 березня 2024 року було перевірено на ознаки академічного плагіату за допомогою інформаційної онлайн системи виявлення збігів «Unicheck» у відділі аспірантури та докторантури Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Результати перевірки: схожість: 18,6 %; коефіцієнт цитування: 8,98 %; вилучень: 5,02 %.

У процесі перевірки виявлено окремі збіги з власними науковими публікаціями здобувача, загальновживаною термінологією та покликаннями на використану літературу, а також джерела мовного матеріалу. Виявлені в роботі текстові збіги не мають ознак академічного плагіату і є правомірними.

Дисертаційна робота Шеремет А. В. є результатом самостійних досліджень здобувача, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, не містить елементів запозичень без посилання на джерело та відповідає принципам академічної доброчесності.

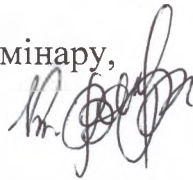
11. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44.

Дисертаційна робота Шеремет Анни Віталіївни «Фемінативи у функціонально-стильових сферах української літературної мови: норма і перспективи», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія, містить раніше не захищені й одержані автором самостійно наукові результати в галузі української філології, які вирішують проблеми унормування фемінної лексики та широко висвітлюють новітню динаміку функціонування цієї лексики в сучасній українській мові.

Дисертаційна робота Шеремет Анни Віталіївни «Фемінативи у функціонально-стильових сферах української літературної мови: норма і перспективи» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. за № 40 та пп. 5-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Освіта / Гуманітарні науки 035 Філологія у разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання фахового наукового семінару,
доктор філологічних наук, професор

Віра КОТОВИЧ

